

26.6.2022

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

---

Suomen Yrittäjät kiittää lausuntopyynnöstä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työvoimapolitiikan järjestämisestä, jolloin julkisten työvoimapolitiikan järjestämisvastuu siirrettäisiin työ- ja elinkeinotoistoilta kunnille.

Suomen Yrittäjät haluaa uudistuksen yhteydessä kiinnittää huomioita seuraaviin asioihin.

1. Merkitseekö kuntien ”kannustava rahoitusmalli” työvoimapolitiikan korostumista laajemman elinkeinopolitiikan kustannuksella?

Työvoimapolitiikan järjestämisvastuun siirto kunnille merkitsee kunnille uuden valtionosuustehtävän muodostumista. Samalla kuntien vastuu työttömyyden rahoituksesta laajenisi koskemaan työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahaa ja ansiopäivärahan perusosaa. Kunnan rahoitusvastuu ei myöskään katkeaisi työllistämistä edeltävien palvelujen ajalta maksettavan työttömyysetuuden osalta.

Kuntien lisääntyvä rahoitusvastuu kompensoitaisiin kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta poikkileikkaushetken mukaisena. Tätä ei jälkikäteen tarkistettaisi, joten kunta, joka pystyisi lyhentämään työttömyysjaksoja ja ehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyttä, hyötyisi. Esityksen mukaan tämä kannustaisi kuntia edistämään työllisyyttä mahdollisimman tehokkaasti.

Yrittäjäjärjestö haluaa kiinnittää huomiota siihen, että aito työllisyys syntyy ainoastaan elinvoima- ja kilpailuedun ja paikallisesti aktiivisen elinkeinopolitiikan ansiota. Pelkona uudistuksessa on se, että kunta tuijottaa tulospalkkioiden toivossa tai sanktioiden pelossa lyhytjänteisesti vain työllisyyden kehitystä, ilman että analysoidaan tarpeeksi tarkasti aitoja työpaikkoja ja pitkäjänteistä laajempaa elinkeinopolitiikkaa.

2. Valta ja vastuu kuntakentälle – onko vastuu ja resurssit riittävän selkeät?

Kaikki tietävät, että mikäli sinulla on vastuu, mutta ei valtaa tehdä asioita, sinä passivoitut ja alat syyttämään muita epäonnistumisesta. Onko tässä uudistuksessa riski passivoitumiseen? Siksi järjestämisvastuun ja rahojen tulee olla samoissa käsissä.

Valmisteluvaiheessa vastakkainasettelu valtion ja kuntien välillä korostui ja lakiesityksen luonnoksessa on pyritty löytämään teemaan jonkinlainen ratkaisu. Pääsääntöisesti 20 000 työvoimaraja työllisyysalueen perustamisen kriteerinä on kuitenkin jäänyt kaivelemaan kuntakenttää.

Olisiko ratkaisu se, että kunnat itse ehdottaisivat optimaalisen työvoima-alueen koon ja yhteistyörakenteen? Mikäli alueet ovat toimimattomia ja tulokset eivät tyydytä, sen jälkeen valtio pystyisi puuttumaan tilanteeseen ja edellyttämään muutoksia organisointiin.

Suomen Yrittäjät toivovat, että monilla alueilla ymmärretään, että alueiden koko on oltava riittävä, jotta palvelujen järjestäminen on järkevää asiakkaiden näkökulmasta. Kun osaamista haetaan, sitä haetaan globaalisti, ei vain hallinnollisten alueiden sisältä.

Aluekiistojen sijasta Yrittäjät haluavat kääntää kiistan siihen tematiikkaan, mikä olisi parasta asiakkaan näkökulmasta. Mikäli yrittäjät etsivät uutta ammattitaitoista työvoimaa, etsintä pitää ulottaa koko maahan ja jopa kansainväliselle tasolle. Siinä ei paljontaan työvoima-alueiden rajat paina.

Toisaalta kun toteutetaan paikallista elinkeinopolitiikkaa, mietitään koulutusta kunnan sisällä, nopeaa kaavoitusta, lupapolitiikkaa, paikallisten työttömien aktivoimista, perinteinen kuntatason lähellä oleva päätöksenteko on enemmän kuin tarpeen.

Yrittäjät myös korostavat, että sijoitetulle rahalle on saatava paras mahdollinen vastike. Esimerkiksi nykyisissä ELY-keskuksissa on hankittu osaamista ulkopuolisten asiantuntijoiden kilpailuttamisesta osana työllisyyspalveluja. Mikäli nämä hankinnat sirotellaan hyvin pieniin aluekokonaisuuksiin, katoaako hankintaosaaminen?

3. Kuvaavatko perinteiset työmarkkina-alueet enää nykyisiä työmarkkinoita

Esityksen mukaan, jos kunnan työvoiman määrä alittaisi 20 000 henkilön rajan, kunnan tulisi muodostaa yhden tai useamman muun kunnan kanssa yhteistoiminta-alue työvoimapalvelujen järjestämiseksi. Työllisyysalueen tulisi muodostaa maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Suomen Yrittäjät haastavat tämän perinteisen käsityksen työmarkkina-alueista. Työn sisältö on nykyisin muuttunut niin paljon, että perinteiset työmarkkina-alueet ovat menettäneet osan merkityksestään.

Ihmisten työpaikka saattaa olla Helsingissä, mutta puolet työstä tehdään Saimaan rannalla etätyössä. Toisaalta arviolta 5000 ihmistä pendelöi Tampereelta Helsinkiin arkipäivisin, mutta Helsinki ja Tampere ovat varmasti eri työvoima-alueella.

Siksi on syytä kysyä, voiko uudistus hidastaa työvoiman liikkuvuutta? Lopputuloksena ei missään tapauksessa saa olla se, että uusi järjestelmä ei kannusta työnhakijoita hakeutumaan yli aluerajojen ja tätä kautta avointen työpaikkojen täyttäminen vaikeutuu

Työn uudet muodot edellyttävät tulevilta työvoimaviranomaisilta kykyä aivan uuteen yhteistoimintaan eri alueiden välillä. Samalla ne merkitsevät tietojohtamisen modernien toimintatapojen käyttöönottoa. Mikäli työvoima-alueiden kesken ei ole avoimuutta ja mikäli tietojärjestelmät potentiaalisesta työvoimasta eivät ole avoimesti kaikkien työvoimapolitiikan toimijoiden käytössä, aktiivisen työvoimapolitiikan toteuttaminen tulee mahdottomaksi.

4. Jäävätkö vaikeimmin työllistettävät väliinputoajiksi

Työttömiä työnhakijoita oli toukokuussa 2022 235 000. Lisäksi työvoiman ulkopuolella oli 24-59 vuotiaista 320 000 henkilöä. Pitkäaikaistyöttömien (yli vuoden yhtäjaksoisesti työttöminä olleiden) määrä oli toukokuussa 95 000.

Samanaikaisesti TE2024 aikana on tapahtumassa myös hyvinvointialueuudistus. Pääosa nykyisin kunnissa olevista SOTE-tehtävistä siirtyy uusille hyvinvointialueille.

Pitkäaikaistyöttömien saattaminen takaisin työelämään on yhtä paljon sosi-
aali- kuin työllisyyspolitiikkaa. Uudistuksessa riskinä on, että uusi hallinnon raja syntyy uusien elinvoimakuntien ja hyvinvointialueiden välillä.

Suomen Yrittäjät korostavat, että uusi hallinnon raja ei saa näkyä pitkäaikaistyöttömille tarjottavissa palveluissa.

5. Kehitysyhtiöt eivät saa jäädä hallinnon rattaisiin

Yrittäjäjärjestön kyselyjen perusteella yrittäjät pitävät Kehitysyhtiöitä erittäin hyvinä kumppaneina paikallisessa ja alueellisessa elinkeinopolitiikassa. Kehitysyhtiöt toimivat pääosin hyvin yrittäjämäisesti, palveluallttiisti ja tehokkaasti – ja tämä luo luottamusta yrittäjissä.

Uudistuksessa kunnille tulee uusia viranomaistehtäviä. Viranomaistehtäviä ei voi siirtää yhtiöiden hoidettaviksi. Muutamissa kunnissa suunnitellaan tämän seurauksena palaamista perinteisempään kunnan elinkeinotoimen malliin, jossa elinkeinoasioista vastaavat henkilöt ovat suoraan kuntien palveluksessa.

Suomen Yrittäjät kehottavat kuntia miettimään elinkeinopolitiikassa mieluummin kehitysyhtiöiden roolin vahvistamista.

6. Yksityisten työvoimapalvelujen roolin vahvistaminen – hankintaosaaminen on oltava uusilla työvoima-alueilla kunnossa

Uudistuksen perustavoitteena on ollut työvoimapalvelujen, yrityspalvelujen, elinkeinopolitiikan ja koulutuspolitiikan yhdistäminen synergiseksi kokonaisuudeksi. Suomen Yrittäjät haluavat, että sama synergia on synnyttävä myös yksityisten ja julkisten toimijoiden välille.

Hallinnon uudistus antaa aina mahdollisuuksia miettiä palvelukonsepteja uudestaan. Helposti uudistuksessa ajaututaan vain hallinnon sisäisen työnjaon ja valtasuhteiden miettimiseen ja unohdetaan, että koulutus-, elinkeino- ja työvoimapalveluissa on myös runsaasti yksityisiä palvelun tuottajia.

Yksityiset koulutus- ja työvoimapalvelun tuottajat ovat osoittaneet tehokkuutensa työn ja työnhakijan kohtaamisessa. Monesti esimerkiksi vuokratyövoimayritysten kautta ihmiset ovat päässeet näyttämään osaamistaan ja tulleet siten palkatuiksi yrityksiin.

Suomen Yrittäjät suosittelee yksityisen sektorin osaamisen käyttöä työvoimapalvelujen kehittämisessä. Jotta tämä on mahdollista, uusilla työvoima-alueilla pitää olla vahvaa hankintaosaamista organisaatioissaan. Uudistus ei saa rapauttaa nyt jo valtakunnallisesti ja maakunnallisesti toimivia työvoimapalvelumarkkinoita.

Kunnioitavasti

Suomen Yrittäjät

Harri Jaskari
Johtaja

